

Powieść w kostiumie romansu rycerskiego. *Don Kichote z La Manczy*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Vladimir Nabokov, *Wykłady o Don Kichocie*, tłum. Jolanta Kozak, Warszawa 2001.
- Źródło: Miguel de Cervantes, *ROZDZIAŁ ÓSMY (fragment)*, [w:] tegoż, *Przemysłny szlachcic don Kichot z Manczy*.
- Źródło: *Wieczna krucjata. Szkice o Don Kichocie*, red. Arkadiusz Żychliński, Wojciech Charchalis, Poznań 2016, s. 16–17.

Powieść w kostiumie romansu rycerskiego. *Don Kichote z La Manczy*

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Na początku XVII wieku, gdy epoka odrodzenia przeżywała już schyłek, w Hiszpanii powstało dzieło, w którym można dostrzec polemikę z przeżytkami światopoglądu średniowiecznego oraz zapowiedź nowego gatunku literackiego – powieści. To dzieło Miguela Cervantesa *Don Kichote z La Manczy*.

“ ***Wieczna krucjata. Szkice o Don Kichocie***

Dwukrotnie w II części *Don Kichota* Cervantes przytacza anegdotę o malarzu Orbaneja z Úbedy, „[...] którego gdy pytali, co maluje odpowiadał: «Co wyjdzie». Kiedyś malował koguta i wyszedł mu taki i tak niepodobny, że trzeba było gotykiem obok wypisać: «To jest kogut»”.

Źródło: *Wieczna krucjata. Szkice o Don Kichocie*, red. Arkadiusz Żychliński, Wojciech Charchalis, Poznań 2016, s. 16–17.

Czy podobnie można by ocenić utwór samego Cervantesa? Arkadiusz Żychliński i Wojciech Charchalis piszą:

“ ***Wieczna krucjata. Szkice o Don Kichocie***

Czytając dzieła Cervantesa, [...] nie możemy mieć wątpliwości co do tego, że był on pisarzem świadomym tworzonej przez siebie

literatury. [...] Najpoważniejszym problemem interesującym Cervantesa jest przede wszystkim wiarygodność tekstu, jego prawdziwość w oczach czytelnika. Nacisk kładziony na to zagadnienie bardzo często prowadzi do humoru, co jest niewątpliwym eksperymentowaniem z konwencją.

Źródło: *Wieczna krucjata. Szkice o Don Kichocie*, red. Arkadiusz Żychliński, Wojciech Charchalis, Poznań 2016, s. 16–17.

Właśnie to przełamanie konwencji romansu rycerskiego otworzyło drogę powieści w europejskiej historii literatury.

Twoje cele

- Wskażesz cechy romansu rycerskiego.
- Scharakteryzujesz idealnego rycerza, bohatera średniowiecznego romansu.
- Odwołując się do wykładu eksperta, wyjaśnisz, w jaki sposób Miguel Cervantes przełamuje konwencję romansu rycerskiego w powieści *Don Kichote z La Manczy*.
- Sformułujesz argumenty na poparcie tezy, że dzieło *Don Kichote z La Manczy* przyczyniło się do rozwoju gatunku powieści.

Przeczytaj

Miguel de Cervantes Saavedra

Miguel de Cervantes Saavedra (1547–1616), autor powieści *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha* (*Przemysłny szlachcic Don Kichot z Manczy*), to postać o niezwykle barwnej biografii. Pochodził ze zubożałej rodziny szlacheckiej i próbował wielu zajęć. Był szambelanem dworskim, żołnierzem, weteranem bitwy pod Lepanto w 1571 roku. Schwyty przez piratów, spędził pięć lat w niewoli w Algierze. Wykupiony przez rodzinę, osiadł w hiszpańskiej prowincji Mancza i postanowił żyć z pisania. Jego liczne utwory nie cieszyły się początkowo zainteresowaniem i nie przyniosły mu sławy ani pieniędzy. Skłoniło go to do odsprzedania praw do powieści *Don Kichot z Manczy* (1605), która okazała się wydawniczym sukcesem.

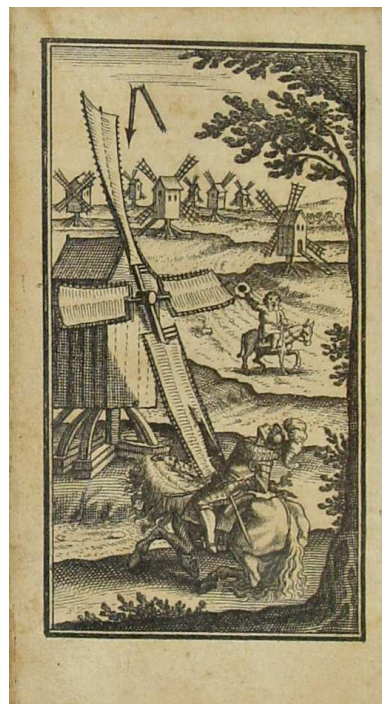

Mariano de la Roca y Delgado, *Miguel de Cervantes wyobrażający sobie Don Kichota*, 1856
Źródło: Museo del Prado, domena publiczna.

Pierwsza nowożytna powieść

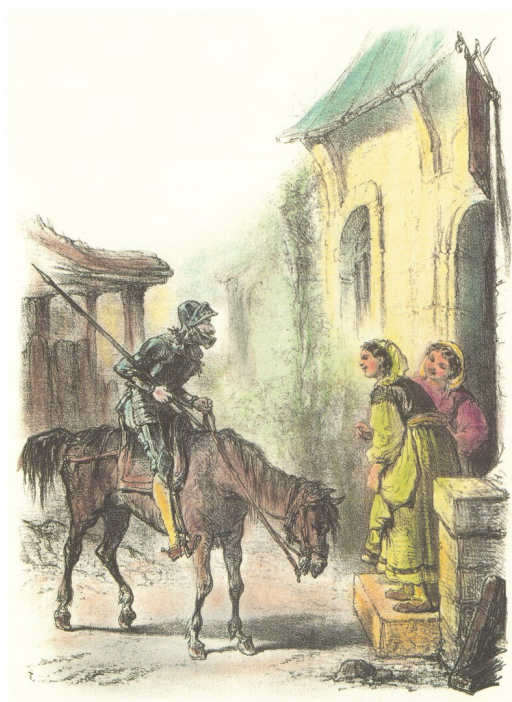
Don Kichote Cervantesa to dzieło odgrywające szczególną rolę w historii powieści, która w kulturze nowożytnej jest głównym gatunkiem prozy narracyjnej. Przyjmuje się, że swoją dojrzałą formę powieść zyskała w XVIII wieku w Anglii, jednak jej cechy można dostrzec w wielu powstałych wcześniej utworach. Rozkwit

noweli i powieści w Hiszpanii przypada na XVI wiek, a przykładem jest właśnie *Don Kichote*. W dziele tym autor w parodystyczny sposób odwołał się do popularnego w średniowieczu **romansu rycerskiego**, gatunku przygodowo-miłosnego, wierszowanego lub prozatorskiego, którego cechą wyróżniającą była niezwykła fabuła, obfitująca w nieprawdopodobne zdarzenia. Cervantes w swojej powieści ośmieszył charakterystyczne dla tego gatunku rozwiązania narracyjne oraz sposób kreowania postaci. Akcję przedstawił na tle realistycznie ukazanej, współczesnej mu Hiszpanii, bohaterów ukazał w sposób wiarygodny psychologicznie, fabułę poprowadził konsekwentnie, zgodnie z logiką przyczynowo-skutkową. W ten sposób przełamał schematy starego gatunku (**romansu rycerskiego**), a zarazem stworzył wzór dla nowego, czyli powieści.

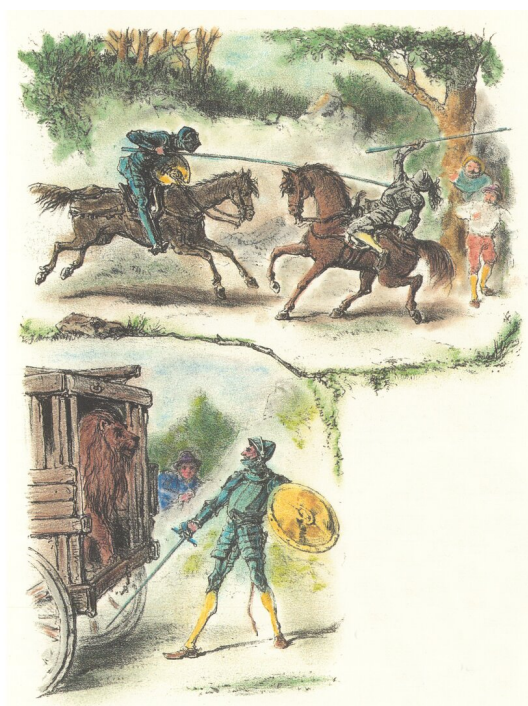
Ilustracja do XVII-wiecznego wydania powieści *Don Kichote z La Manchy*
Źródło: domena publiczna.

Szałeństwo Don Kichota

Armand-Louis-Henri Telory, ilustracja do XIX-wiecznego wydania powieści *Don Kichote z Manczy*
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Don Kichot – główny bohater powieści, który pragnie zostać **błędnym rycerzem** – „chce działać w rzeczywistości tak, jakby był autorem (lub Bogiem) i mógł ją tworzyć słowem. W dużej mierze wynika to z nadmiernego zaufania do tych, których utworami się karmi i którzy nie uzmysławiali takiej komplikacji, jak Cervantes, wręcz odwrotnie: upewniali, że to, o czym piszą, jest rzeczywiste. Jeśli zatem fikcja jest rzeczywista i nie ma granicy między słowem a działaniem, jeśli autor może być stwórcą najcudowniejszych (albo, jeśli kto woli, najdziwniejszych) światów i są one rzeczywiste, to w takim razie Don Kichot zamierza tak stwarzać świat (oczywiście: cudowny) jak utwór – świat wychodzi mu jednak dziwny. Jest oczywiste, że wierzy w stwórczą moc własnego słowa niczym boskiego: wie, co kto powinien widzieć, jak musi wyglądać, co należy robić”¹.

Armand-Louis-Henri Telory, ilustracja do XIX-wiecznego wydania powieści *Don Kichote z Manczy*
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Cervantes – podobnie jak jego bohater – w młodości przeszedł okres zauroczenia powieściami rycerskimi i znał je doskonale. Prowadzona w utworze gra z konwencją **romansu rycerskiego** toczy się dzięki temu na wielu poziomach.

Słownik

błądny rycerz

rycerz wędrujący bez określonego z góry celu w poszukiwaniu przygód, podczas których najczęściej broni pokrzywdzonych, oddając w ten sposób hołd wybrance swego serca

komizm

(gr. *komikós*) – przedstawianie pewnych wydarzeń, sytuacji, postaci w sposób dowcipny i zabawny, wywołujący śmiech, może polegać na przejawianiu rzeczywistości,

ukazywaniu sprzeczności, kontrastów, wywoływaniu zaskoczenia; zespół cech wywołujących wesołość, śmieszność. Wyróżnia się komizm sytuacyjny, słowny i komizm postaci

parodia

(gr. *parōidia* od *pará* – poza, obok, mimo i *ōidē* – pieśń) świadome naśladowanie danego wzorca literackiego (dzieła, stylu, gatunku), polegające na celowym wyostrzeniu jego cech formalno-stylistycznych oraz zmianie tematycznej i ideowej, prowadzi do efektów zabawnych, satyrycznych lub skłaniających do refleksji czy dyskusji; nieudolne naśladownictwo lub zdeformowana, wypaczona postać czegoś

romans rycerski

wywodzący się ze średniowiecza gatunek utworów o tematyce bohaterskiej i miłosnej; dzieła tego typu były utworami narracyjnymi, a ich fabuła obfitowała w niespodziewane zwroty akcji, fantastyczne wydarzenia i heroiczne czyny. Romanse miały ustalony schemat fabularny: rycerz spotykał piękną kobietę, wyruszał dla niej na misję, pokonywał przeciwnika (smoka, giganta), zdobywał coś cennego i ofiarował to kobiecie, zyskując jej przychyłość. Narracja romansów rycerskich koncentrowała się głównie na przygodach

Film

Polecenie 1

Wysłuchaj wykładu eksperta i odwołując się do znanych ci opowieści średniowiecznych, scharakteryzuj idealnego rycerza.

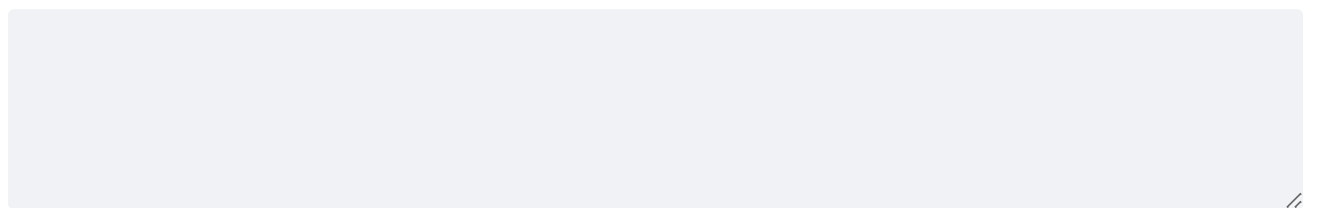
Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DqURDk9lb>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Powieść w kostiumie romansu rycerskiego*.

Polecenie 2

Na podstawie wykładu wyjaśnij, w jaki sposób Miguel Cervantes łamie konwencję romansu rycerskiego.

Ćwiczenie 1

Armand-Louis-Henri Telory, ilustracja do XIX-wiecznego wydania powieści *Don Kichote z Manczy*
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Polecenie 3

Przeczytaj podany fragment *Wykładów o Don Kichocie*, a następnie sformułuj własnymi słowami tezę tekstu oraz podaj dwa argumenty, którymi Nabokov uzasadnia swoje stanowisko.

” Vladimir Nabokov

Wykłady o Don Kichocie

O modzie na romans rycerski w Hiszpanii pisano jako o swojego rodzaju pladze społecznej, którą należało tępić i którą [...] Cervantes również tępił [...]. Ja odnoszę wrażenie, że jest w tym mówieniu bardzo gruba przesada i że Cervantes absolutnie niczego nie zniszczył, wszak po dziś dzień mamy ratowanie z opresji, a potwory uśmiercane - w naszej papce literackiej i w naszych filmach.

Jeśli jednak potraktujemy dosłownie termin „księgi rycerskie”, to stwierdzimy, jak sądzę, że do roku 1605, w którym ukazuje się *Don Kichote*, romans rycerski prawie zniknął, a jego schyłek można było obserwować przez poprzednie dwadzieścia-trzydzieści lat.

Cervantes w gruncie rzeczy, myśli o księgach, które czytywał w młodości [...]. Innymi słowy, komponowanie tysiącstronicowej powieści tylko po to, aby dorzucić swoje trzy grosze do sprawy, która ani była tego warta, ani pilna (gdyż doskonale zajął się nią sam czas), byłoby ze strony Cervantesa czynem równie szalonym, jak przygoda Don Kichota wiatrakami. [...]

Krytyczny stosunek Cervantesa do powieści fantastycznej opiera się - jeśli wierzyć w szczerłość jego własnych słów - na braku w nich tego, co uważał on za prawdę - a za prawdę uważał, przynajmniej z pozoru, niewiele więcej niż zbiór danych dostępnych zdrowemu rozsądkowi, co, oczywiście, byłoby bardzo prymitywną odmianą prawdy. Ustami swoich licznych przedstawicieli na kartach powieści ubolewa Cervantes nad nieobecnością prawdy historycznej w romansach, a to dlatego, jak głosi, że oszukują one [...] proste duszyczki, które wierzą w prawdziwość opowieści.

Sam jednak wprowadza w tej sprawie kompletny zamęt [...], dopuszczając się w swoim dziele [...] nadużyć wobec dobrego smaku i prawdy - które jako Cervantes-krytyk wyśmiewa, rozprawiając o księgach rycerskich.

Źródło: Vladimir Nabokov, *Wykłady o Don Kichocie*, tłum. Jolanta Kozak, Warszawa 2001.

Audiobook

Polecenie 1

Wypisz z podanego fragmentu powieści elementy humorystyczne. Określ, co jest źródłem humoru.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P120Sf1gF>

Miguel de Cervantes

ROZDZIAŁ ÓSMY (fragment)

o wielkim zwycięstwie, jakie dzielny Don Kichote odniósł w straszliwej i niesłychanej przygodzie z wiatrakami, oraz o innych zwycięstwach godnych szczęśliwej pamięci

Naonczas spostrzegli trzydzieści lub czterdzieści wiatraków na tym polu. Ujrawszy je, Don Kichote rzekł do swego giermka:

– Fortuna sprzyja naszym zamiarom bardziej, niżbyśmy pragnąć mogli. Oto patrz tam, przyjacielu Sanczo Pansa, gdzie ukazuje się trzydzieści lub i więcej potwornych olbrzymów, z którymi zamyślam stoczyć walkę i wszystkich życia pozbawić; łup po nich będzie początkiem naszego wzbogacenia się, jest to bowiem słuszna wojna i doniosła służba boża znieść tak podłe nasienie z oblicza ziemi.

– Jakie olbrzymy? – zapytał Sanczo Pansa.

– Te, które tam widzisz – odpowiedział pan jego – o długich ramionach; niektórzy zdają się mieć je długie na dwie mile.

– Zważcie, jegomość – odparł Sanczo Pansa – że to, co tam się ukazuje, to nie żadne olbrzymy, ino wiatraki, a to, co się wydaje ramionami, to skrzydła, które obracane wiatrem, poruszają kamień młyński.

– Zaraz widać – odrzekł Don Kichote – że nie jesteś tego rodzaju przygód zwyczajny; to są olbrzymy. Jeśli się lękasz, precz stąd i klep pacierze, w czasie gdy ja wdam się z nimi w zacieklą i nierówną walkę.

To mówiąc, spał ostrogami swego konia Rosynanta, nie zważając na krzyki, jakie wydawał jego giermek Sanczo, który ostrzegał, że bez żadnej wątpliwości są to wiatraki, nie olbrzymy, na których chce uderzyć. Ale ten tak wbił sobie do głowy olbrzymów, iż ani słyszał wołań swego giermka Sancza, ani nie zważał, choć był już blisko, co by to było; przeciwnie, zaczął gromkim głosem wołać:

– Nie uciekajcie, tchórze i nikczemne stwory! wszak jeden tylko rycerz na was uderza.

Właśnie zerwał się lekki wiatr i wielkie skrzydła zaczęły się obracać, co widząc, Don Kichote zakrzyknął:

– Choćbyście machali liczniejszymi łapami niż olbrzym Briareus, zapłacicie mi za to.

Mówiąc to, poleciał się z całego serca swej pani Dulcynei, prosząc ją, by wspomagała go w takiej potrzebie; zasłoniwszy się dobrze tarczą, z nastawioną kopią, puścił pełnym galopem Rosynanta i uderzył na pierwszy z brzegu wiatrak. Cios w skrzydło wymierzył, tymczasem wiatr obrócił je tak gwałtownie, że kopię złamało w kawałki, zaś konia i rycerza porwało i odrzuciło mocno poturbowanych precz na pole. Sanczo Pansa poskoczył na ratunek co sił na osie i zbliżywszy się, spostrzegł, że Don Kichote poruszyć się nie może, tak ciężki był upadek jego i Rosynanta.

– Boże, ratuj! – zawołał Sanczo. – Czyż nie mówiłem jegomości, byście uważali, co czynicie, gdyż są to tylko wiatraki; mógł tego nie widzieć jedynie ten, który takie same ma w głowie.

– Milcz, przyjacielu Sanczo – odparł Don Kichote – sprawy wojenne, bardziej niż inne, podległe są nieustannej zmienności; tym bardziej, że, jak myślę, i to jest prawda, ów czarownik Freston, który mi porwał komnatę i książki, zmienił owych olbrzymów w wiatraki, aby mi odebrać chwałę zwycięstwa, tak wielką żywi ku mnie wrogość. Ale koniec końców, nie na wiele zdadzą się jego złośliwe sztuczki przeciw dzielności mego miecza.

– Niech się dzieje wola boża – odparł Sanczo Pansa.

I pomógłszy mu się podnieść, wsadził go na Rosynanta, który był mocno poturbowany.

Rozmawiając o minionej przygodzie, skierowali się drogą ku przełęczy Lápice, gdyż tam – jak twierdził Don Kichote – nie będzie można uniknąć licznych i różnorodnych

przygód, jest to bowiem miejsce bardzo uczęszczane. Był jeno wielce zasumowany stratą kopii i tak mówił do giermka:

– Przypominam sobie, że czytałem, jak pewien rycerz hiszpański, zwany Diego Pérez de Vargas, połamawszy w bitwie miecz, odwalił z dębu ciężką gałąź czy konar i takich nią czynów tego dnia dokonał, tylu Maurów natłukł, iż nadano mu przydomek Maczuga, i odtąd on i potomkowie jego zwali się Vargas-Maczuga. Mówię ci to dlatego, że z pierwszego spotkanego dębu, zwykłego czy czerwonego, myślę ułamać konar równie dobry jak tamten, który sobie wyobrażam, i myślę nim takich czynów dokonać, że będziesz się uważał za bardzo szczęśliwego, iż zasłużyłeś na to, by je własnymi oglądać oczyma i być świadkiem rzeczy, w które zaledwie uwierzyć będzie można.

– To w ręku Boga! – rzekł Sanczo – ja we wszystko wierzę, co mi wasza miłość prawi. Ale wyprostujcie się nieco, gdyż zdaje mi się, że zwisacie na jeden bok, zapewne z powodu potłuczenia przy upadku.

– To prawda – odparł Don Kichote – jeśli nie narzekam na ból, to dlatego, że błędnym rycerzom nie lza skarżyć się na żadną ranę, choćby im wnętrzości przez nią wychodziły.

– Kiedy tak, to ja już nic do gadania nie mam – odrzekł Sanczo – ale Bóg widzi, że rad byłbym, gdybyście, panie miły, uzalili się nieco, jeśli wam coś dolega. O sobie powiem, że na najmniejszy ból narzekać będę, chyba że również i giermkom błędnych rycerzy skarżyć się nie wolno.

Nie powstrzymał się Don Kichote od śmiechu z prostoduszności swego giermka i oświadczył, że może doskonale skarżyć się jak i kiedy zechce, czy ma na to ochotę, czy nie, gdyż dotąd nie czytał, aby to sprzeciwiało się zakonowi rycerskiemu.

Sanczo zwrócił uwagę, że czas byłoby posilić się. Odpowiedział pan jego, że dotąd nie czuje potrzeby, on zaś niech je, ile chce. Korzystając z pozwolenia, usadowił się Sanczo, najwygodniej jak mógł, na ośle i wyciągając z sakw ich zawartość, pojadał, jadąc za panem w niewielkiej odległości; od czasu do czasu pociągał z bukłaka z lubością, że pozazdrościć by mu mógł najwybredniejszy winiarz z Malagi. I kiedy tak jechał, łykając raz po raz, zapominał całkiem o obietnicach swego pana i taka wyprawa w poszukiwaniu przygód, choćby nie wiem jak niebezpiecznych, nie wydawała mu się trudem, ale raczej wielką rozrywką.

Ćwiczenie 1

Omów, w jaki sposób w podanym fragmencie powieści został ukazany Don Kichote. Scharakteryzuj tę postać.

Ćwiczenie 2

Porównaj opowieść o walce Don Kichota z wiatrakami ze znanymi ci opowieściami rycerskimi. Wyjaśnij, w jaki sposób Cervantes przetwarza obecne w nich motywy.

Romans rycerski

Don Kichote z La Manczy

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Powieść w kostiumie romansu rycerskiego. *Don Kichote z La Manczy*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Lektura uzupełniająca

7) Miguel de Cervantes y Saavedra, Przemysłny szlachcic Don Kichote z Manczy (fragmenty);

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

7) określa przemiany konwencji i ich przenikanie się w utworach literackich; rozpoznaje odmiany synkretyzmu (rodzajowego, gatunkowego) oraz interpretuje jego znaczenie;

10) rozumie pojęcie parafrazy, parodii i tawestacji, wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- porządkuje swoją wiedzę na temat średniowiecznego wzorca rycerza i etosu rycerskiego,
- określa cechy romansu rycerskiego,
- analizuje sposób, w jaki Miguel Cervantes złamał konwencję romansu rycerskiego w powieści *Don Kichote z La Manczy*,
- formułuje argumenty w wypowiedzi na temat wpływu dzieła Cervantesa na rozwój powieści jako gatunku.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Powieść w kostiumie romansu rycerskiego. *Don Kichote z La Manczy*”. Uczestnicy zajęć zapoznają się z fragmentem prozy w e-materiale (sekcja „Audiobook”): Miguel de Cervantes, fragment powieści *Don Kichote z La Manczy*. Przygotowują się do omówienia tekstu, szukając informacji na temat kontekstu biograficznego i/lub historycznoliterackiego.
2. Nauczyciel poleca, by uczniowie przypomnieli sobie cechy idealnego rycerza średniowiecznego oraz utwory, których bohaterami są średniowieczni rycerze.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji oraz cele zajęć, omawiając lub ustalając razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: nauczyciel pyta, czym powinien się charakteryzować rycerz według średniowiecznego kodeksu rycerskiego. Czy bohater powieści Cervantesa odpowiada temu wzorcowi? Uczniowie odpowiadają swobodnie, a wnioski zapisują w zeszytach. Być może w dyskusji pojawią się określenia „parodia rycerza”, „parodia etosu rycerskiego”; jeśli nie, nauczyciel je przywołuje i pyta, czy odnoszą się do powieści Cervantesa

Faza realizacyjna:

1. Uczestnicy zajęć wspólnie słuchają wykładu eksperta. Nauczyciel może przerywać film, prosić uczniów o komentarz lub zwracać ich uwagę na istotne informacje. Następnie

prosi, by uczniowie wykonali w parach polecenie 2 z sekcji „Film”.

2. Nauczyciel prosi, by uczniowie w parach wykonali polecenia 1, 2 i 3 z sekcji „Audiobook”. Następnie weryfikuje poprawność udzielonych przez nich odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. W dyskusji podsumowującej należy sformułować, a później zanotować wnioski dotyczące dwóch kwestii: 1) Jak Cervantes przełamał konwencję romansu rycerskiego? 2) Dlaczego *Don Kichote z La Manczy* uważany jest za pierwszą powieść europejską?
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Wskaż we współczesnej kulturze różnego typu odwołania do tradycyjnych motywów. Zdecyduj, które z tych przykładów są parodią. Wyjaśnij, co jest w nich ośmieszane i na czym to ośmieszenie polega.

Materiały pomocnicze:

- *Wieczna kruczjata. Szkice o Don Kichocie*, red. Wojciech Charchalis, Arkadiusz Żychliński, Poznań 2016.
- Władimir Nabokov, *Wykłady o Don Kichocie*, Warszawa 2015.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedialny „Film” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.